
Doc. MUDr. Jaroslav Skála, CSc. – jeho historický vklad a poselství pro současnost

Mezi léty 1916 až 2007 prošel život, který byl svěřen Jaroslavovi Skálovi. Dovedl ho využít pro důležitý vklad do dějin československé alkoholologie a psychoterapie. Jeho jméno se stalo pojmem a svým způsobem fenoménem, který přesahoval úzce odborný, a na poli protialkoholním, i národní rozměr. Psychiatrie, i když se svým profesním působením nepohyboval v jejím „jádrovém“ teritoriu, na něj může být právem hrdá.

Život, který ho dovedl do dnes známé polohy, nevidíme až doby jeho mužné zralosti zřetelně (alespoň já ho neznám). Zcela jasný se jeho odborný rukopis stával v době, kdy se blížil čtyřicítce. V té době již zformoval apolinářský systém protialkoholního léčení, který se nakonec prolínal s jeho jménem tak, že pojmy Apolinář a Skála byly prakticky totožné. Brzy dosáhl uznání a postupně i věhlasu, po Myslivečkovi svého času, snad již znovu v obecném povědomí neopakovaného. Klasická, vrcholná éra Skálova protialkoholního impéria, jeho působení, vzoru a vkladu, trvala podle mé zkušenosti od konce padesátých do konce sedmdesátých let. Apolinář fungoval jako efektivně zformovaný mechanismus, který jezdili s uznáním obhlížet i odborníci z tehdejší „kapitalistické“ ciziny. Jeho systém a Skálova všudypřítomná autorita fungovaly i v době, kdy fyzicky nebyl přítomný. To nebylo při jeho častých a někdy i delších cestách do zahraničí vzácné. Terapeutický systém přitom běžel spolehlivě především díky dobré organizaci a oddanosti jeho spolupracovníků - především spolupracovnic – a zvláště jedné, která ho provázela druhou polovinou života (na které a kterou se v hodnocení zásluh během jeho života nedostávalo a ve smutečném loučení nedostalo).

Byl Skála protialkoholní a byl Skála psychoterapeut. Muž dvou velkých profesních kariér, které se jevově sobě jen málo podobaly. V té první se dovedl na své klienty zlobit a případně i křičet, v té druhé působil na četné frekventanty psychoterapeutických výcvikových komunit moudrou rozhodností, která měla laskavou tvář. Ti první se s ním vyrovnávali často se skřípěním zubů, ti druzí ho milovali, ovšem pro obě strany představoval ikonou. Ty první vracel na cestu, těm druhým pomáhal hledat sebe sama. V obou polohách získal věhlas, v té druhé národní a v té první i mezinárodní.

Měnit se začal snad někdy po padesátce, snad i epizodou kardiální ischémie. Neformální debaty, které s ním bývaly krátké a věcné, se stávaly plastičtější a pozornější. Proud psychoterapie, který byl původně koncentrován kolem Knoblochovy

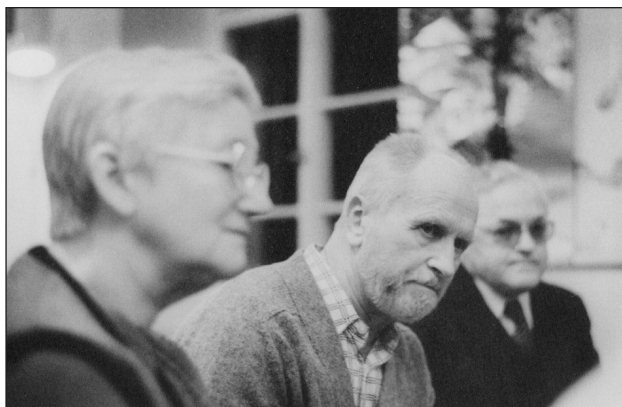
pražské polikliniky a Lobče, a který pokračoval v psychoterapeutické sekci psychiatrické společnosti, se Skálovým Apolinářem ale míjel. Sbližování paradoxně napomohla „normalizace“ sedmdesátých let, resp. Skálova nezávislost a statečnost. Vedení Psychiatrické společnosti tehdy následovalo sovětské rozhodnutí vystoupit ze světové organizace. Psychoterapeutičtí hosté ze Západu, kteří přijížděli na návštěvu a chtěli se sejit, nesměli vstoupit na odbornou půdu, aniž by získali souhlas (šel až z ministerstva), který nepřišel, nebo ano, ale až po odjezdu hosta. Skálův Apolinář byl jediným místem (nevím o jiném), kam bylo možné hosta přivést. Apolinář pak dokázal hostit odborné akce psychoterapeutické sekce, která byla vykázána z posluchárny psychiatrické kliniky poté, kdy se tam při jedné schůzi zavzpomínalo na



Obr. 1. Skála Apolinářský (60./70. léta s profesorem Dobášem).

její členy žijící v emigraci. Přednosta kliniky, který tehdy opatření asi chápal především jako gesto před místními informátory a ochranu kliniky před normalizační odplatou, psychoterapii později „odškodnil“ tím, že se Skálou (jehož Apolinář byl tehdy pracovištěm kliniky) dohodl založení Kabinetu psychoterapie. Ten pak již vstoupil do psychoterapeutického dění u nás naplno a krátce na to byl Skála v roce 1982 zvolen předsedou sekce. Dokázal pak také obnovit normalizaci na více než deset let zahubené kontakty na organizátory pravidelných Lindauských psychoterapeutických týdnů na Bodamském jezeře – jakési Mecce psychoterapie německy mluvících zemí – kteří pak byli pro řadu z nás velkorysími hostiteli a inspirátory.

Jaksi paralelně od sedmdesátých let běžel výcvikový psychoterapeutický systém SUR, jehož komunitami během let prošly stovky zájemců a psychoterapeutických praktikantů. Stal se zřejmě



Obr. 2. Skála naslouchající (Apolinář XI./1989, s A. Mařovou).

nejvýznamnější výcvikově vzdělávací aktivitou u nás. Je obdivuhodné, že tak rozdílné osobnosti jeho zakladatelů – Skála, Urban a Rubeš, kteří

v něm společně dokázali projít svými pozemskými léty a přetrvali v té značce a pojmu i po svém odchodu. Jeden barvitý bohem, druhý opatrný estét a třetí pragmatický manažer.

Psychoterapie se stala po Apolináři (i když tam nadále bydlel a na chvíli se tam v kostele při posledním rozloučení zastavil) Skálovi druhým domovem.

Jako autorita v její pestré a nesourodé domácnosti hospodařil rozumně a přizpůsobivě. Dovedl do ní přivést podnikatelský rozměr a snažil se povýšit její vzdělávací statut. Obtížně propojitelně se jeho osobnost integrovala a je jeho zásluhou, že převládla tolerance. Jako alkohololog patří historii, jako psychoterapeut současnosti.

Doc. MUDr. Vladimír Hort, CSc.



Z AESKULAPOVY TŘETÍ KAPSY

Obory teoretické aneb ti, co neléčí, ale jen si hrají s mikroskopem, zku-mavkami a přístroji

Svatopluk Káš

Po *Aeskulapově první kapse*, která obsahovala humorné historky z oborů chirurgických, a *Druhé kapse*, kde dominovaly historky z interny, přicházejí v *Aeskulapově třetí kapse* na řadu příběhy převážně z prostředí, kde se »dělá« skutečná věda.

Většinou se vzdálíme od ordinací a přesuneme se na pracoviště laboratorní a do výzkumných ústavů, kde by leckdo očekával jen »vážné tváře«. I tyto napohled teoretické obory však skýtají mnoho rozverností. Zde většinou studenti poprvé narážejí na to, jaká ta medicína vlastně je. Teprve po zdolání teoretických oborů se totiž mohou dostat dál na své klopotné pouti. A tak i tady není nouze o anekdotické situace, v nichž se studenti snaží vést nerovný boj se svými profesory, a ti se zase zuby nehty snaží udržet svou pověst přísných a obávaných examinátorů. Setkáme se zde s řadou významných osobností medicínských vědních oborů – anatomů, biologů, fyziologů, bakteriologů a dalších odborníků – jejichž osobitý humor a lidský rozměr nám ve své sbírce přibližuje autor Svatopluk Káš.

Vydalo nakladatelství Galén v roce 2007, 264 stran, první vydání, formát 110x190 mm, vázané, 250 Kč, ISBN 978-80-7262-409-6.

Objednávku můžete poslat na adresu: Nakladatelské a tiskové středisko ČLS JEP, Sokolská 31, 120 26 Praha 2, fax: 224 266 226, e-mail: cls@nts.cz.

Na objednávce laskavě uveďte i jméno časopisu, v němž jste se o knize dozvěděli.